

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียน
สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
The Development of Cultural Learning Activities with Community Participation:
A Case Study of Kasetsart University Demonstration School,
Kamphaeng Saen Campus, Educational Research and Development Center

สุพรรณ บุตดี¹ นิรันดร์ ยิ่งยวด² สันติ ศรีสวนแดง³

Suphan Buddee Nirun Yingyuad and Sunti Srisuantang

Received July 25, 2025 ; Retrieved September 14, 2025; Accepted September 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กระบวนการวิจัยมี 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมความพร้อมและออกแบบกิจกรรม 2) ระยะดำเนินการจัดกิจกรรม และ 3) ระยะสะท้อนผล ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ประชาชนท้องถิ่นจำนวน 14 คน มีบทบาทเป็นผู้ร่วมพัฒนาการเรียนรู้และสะท้อนผล และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน เลือกแบบเจาะจง มีบทบาทเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะ และแบบวัดความพึงพอใจ ดำเนินการสรุปและสะท้อนผลโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้ “แผนการจัดการเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นกำแพงแสน” 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีทักษะการทำงานในระดับดี และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก 3) การสะท้อนผล พบว่านักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นการ

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ^{2,3}อาจารย์ที่ปรึกษา, สาขาวิชาการพัฒนาศาสตร์มนุษยและชุมชน, คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Master of Arts Student, Advisor, Human and Community Resource Development, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaengsaen Campus

Email: fedunry@ku.ac.th

สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะ ควรมีการต่อยอดกิจกรรมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเป็นไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This action research aimed to develop cultural learning activities with community participation: A case study of Kasetsart University Demonstration School, Kamphaeng Saen Campus, Educational Research and Development Center. The research process consisted of 3 phases: 1) preparation and activity design phase 2) activity implementation phase and 3) reflection phase. The participants in the research included 14 administrators, teachers, parents, local scholars who played the role of co-developing learning activities and reflecting results, and 40 Mathayom 4 students who were purposively selected to play the role of participants in learning activities. Data were collected using achievement tests, skill tests, and satisfaction tests. Results were summarized and reflected through interviews and group discussions. Data were analyzed using statistics, including percentages, means, standard deviations, t-tests, and content analysis. The results of the research found that 1) Development of cultural learning activities with community participation under the “Kamphaeng Saen Local Traditions and Culture Learning Plan” 2) The academic achievement of students after studying was significantly higher than before studying at a statistical level of .01. Students had good working skills. And the satisfaction of the students with the learning activities is at a high level. 3) The reflection found that the students have a better understanding of local culture, can apply the knowledge to their daily lives and it creates a good relationship between the school and the community. As for the suggestions, there should be further development of the activities and the creation of a cooperation network between the school and the community so that the management of cultural learning is sustainable.

Keywords: Cultural Learning Activities, Community Participation

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 หมวด 1 มาตรา 7 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาและมีหลักการที่สำคัญ คือในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องที่จะรักษาและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย พร้อมๆ ไปด้วยกับความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และในหมวด 1 มาตรา 23 กล่าวว่า การจัดการศึกษาทั่วไปในระบบ การศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาไทย และจุดเน้นที่สำคัญประการหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (Office of the National Education Commission, 2002)

ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเข้าใจเพื่อให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนอย่างเต็มที่ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนหากสอดคล้องกับวิธีการดำรงอยู่ของชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนเพื่อให้เกิดจิตสำนึกรักชุมชนและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง เพราะการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชนเป็นการศึกษาจากประสบการณ์ตรงของผู้ใฝ่รู้เอง และองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเป็นองค์ความรู้ในสถานการณ์จริงเป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับวิถีชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ย่อมกระตุ้นเร้าความใฝ่รู้และก่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ชุมชนได้เป็นอย่างดี (Phaelakfa, J. et al. 2013)

วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการยึดโยงหล่อหลอมให้คนในชาติมีความรักความสามัคคีต่อกัน เป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของชาติ แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติของเผ่าพันธุ์ท้องถิ่น แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่น เห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (Ministry of Culture, 2020) ความรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Knowledge) จึงหมายถึง ข้อมูลหรือ สารสนเทศทางวัฒนธรรมที่เป็นผลผลิตปัญญาอันทรงคุณค่าของมนุษย์ที่เกิดจากความรู้ ความคิด ทักษะ ประสบการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดปัญญาและมนุษย์สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ (Neungjamnong, K. 2020)

Nakornthap, A., et al. (2008) กล่าวว่า กลไกที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของโรงเรียนและชุมชน คือโรงเรียนจะต้องมีการสอนแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของนักเรียนและควรเชื่อมโยงองค์ความรู้สากลให้เข้ากับองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพราะจะทำให้เด็กนักเรียนเกิดความรัก ความเข้าใจ ความภาคภูมิใจที่จะดำเนินชีวิตตามแบบอย่างที่ดีสืบทอดกันมาในวิถีของชุมชน และการจัดการศึกษาตามแนวทาง

ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับคนรุ่นใหม่ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของ Henghon, P., & Thammasakkarn, W. (2017) ที่เสนอแนะว่าควรปฏิรูปการศึกษาแบบใหม่โดยเริ่มต้นจาก เด็กเยาวชน การเรียนการสอนเน้นการสอดแทรกสิ่งดีงามและทัศนคติที่ดีเพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ในอีก 20 ปี ข้างหน้าให้มีศักยภาพ มีศีลธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีเขตติดต่อกับหลายจังหวัดในเขตภาคกลางตะวันตกจึงเป็นรอยต่อของวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีความพร้อมในด้านภารกิจจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยในฐานะเป็น ครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น มีความตระหนักถึงสำคัญของการเรียนรู้ วัฒนธรรมจากชุมชนช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง จึงได้ ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเสริมสร้าง ทักษะ ชีวิตและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถคิด วิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการ ช่วยธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
3. เพื่อสะท้อนผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกรอบเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนซึ่งอิงตามมาตรฐานตัวชี้วัดและตัวบ่งชี้ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาขาการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ แบบบูรณาการภายใต้รายวิชารายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง วัฒนธรรมไทย เรื่อง “ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น กำแพงแสน”

2. **ขอบเขตประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 160 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถหรือความชำนาญการวัฒนธรรม จำนวน 4 คน ผู้บริหาร 2 คน อาจารย์ในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถด้านวัฒนธรรม จำนวน 4 คน และปราชญ์ท้องถิ่นที่ชุมชนให้การยอมรับ จำนวน 4 คน รวม 14 คน
3. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาตามแนวคิดของพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการจัดการศึกษาในรูปแบบที่พัฒนามาจากปรัชญาค่านิยมแบบประชาธิปไตย และความเชื่อในคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multiculturalism) โดยจัดสภาพแวดล้อมให้กับผู้เรียนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทั้งในด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณีวิถีชีวิต เพศ ชั้นทางสังคม และความต้องการพิเศษอื่นๆ จนเกิดการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และมีความพร้อมที่จะยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น พร้อมทั้งมีทักษะในการอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรมอย่างสันติสุข (Jantawongsri, W., et al. 2023)

องค์ประกอบของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คน (People) กระบวนการ (Process) และเทคโนโลยี (Technology) โดยทั้ง 3 องค์ประกอบถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมนั้นประสบผลสำเร็จและสงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน คน (People) คือ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม เนื่องจากแหล่งความรู้หรือองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่มักจะฝังอยู่ในตัวคนซึ่งเป็นผู้สืบทอดหรือเจ้าของมรดกวัฒนธรรม นอกจากนี้คนยังผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ ตลอดจนการนำความรู้ทางวัฒนธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ กระบวนการ (Process) คือ กลไก รูปแบบหรือวิธีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดกระบวนการส่งเสริม สงวนรักษา อนุรักษ์ เผยแพร่หรือสืบทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนทั้งองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ที่จับต้องได้และองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะมรดกหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรม และ เทคโนโลยี (Technology) คือ เครื่องมือที่เข้ามาช่วยในการสืบค้น จัดเก็บ แลกเปลี่ยนหรือเผยแพร่องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการจัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และสามารถนำองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ประกอบด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีจัดเก็บข้อมูล ถ่ายโอนและสืบค้น และเครื่องมือสนับสนุนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น (Neungjamnong, K. 2020)

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ชุมชน

ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเข้าใจเพื่อให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนอย่างเต็มที่ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนหากสอดคล้องกับวิธีการดำรงอยู่ของชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนเพื่อให้เกิดจิตสำนึกรักชุมชนและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง เพราะการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชนเป็นการศึกษาจากประสบการณ์ตรงของผู้ใฝ่รู้เอง และองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเป็นองค์ความรู้ในสถานการณ์จริงเป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับวิถีชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ย่อมกระตุ้นเร้าความใฝ่รู้และก่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ชุมชนได้เป็นอย่างดี แหล่งเรียนรู้ชุมชนคือแหล่งเรียนรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางเลือกที่มีรูปแบบหลากหลาย เช่น วัด บ้าน ศูนย์การศึกษาชุมชน ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน แหล่งเรียนรู้ศิลปศึกษา ศูนย์อาชีพ ลานกีฬา ฯลฯ แหล่งเรียนรู้เหล่านี้มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหวของกระบวนการเรียนรู้ของชาวชุมชนที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นอย่างแนบแน่น แต่จากการที่สังคมไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแนวคิดการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ได้ส่งผลกระทบทำให้บทบาทในการพัฒนาตนเองของแหล่งเรียนรู้ชุมชนถูกลดบทบาทและลดความสำคัญลง ในขณะเดียวกันบทบาทในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไป โดยการเพิ่มบทบาทให้กับองค์กรพัฒนาจากภายนอกมากขึ้น กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในลักษณะนี้ส่งผลกระทบต่อแหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นอย่างมาก (Phaelakfa, J., et al. 2013)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในมาตรา 289 ที่ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐาน และระบบการศึกษาของชาติ รวมทั้งการบำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย” (Wacharanon, C. 2007) ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยังส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันวัฒนธรรม และสถาบันสังคมอื่นให้มีส่วนร่วม อย่างสำคัญในการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมอันดีงามและคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของคนไทย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ (Office of the National Education Commission, 2002)

Office of the Secretary of the Education Council (2017) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (3.3) “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกส่วนของสังคมในการ

บริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริม การศึกษา” จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษากับชุมชนมีความสำคัญในการที่จะต้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษา ชุมชนจะต้องถือว่าสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะต้องให้การเอาใจใส่ดูแล และสนับสนุน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมีการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยอาศัยผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นตัวแทนของภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ ร่วมวางแผนปฏิบัติงาน ประเมินผลงาน และร่วมกันรับผลที่เกิดขึ้น (Suchanan, J. 2006)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนคือความต้องการร่วมกันของคนมากพอที่จะทำให้คนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหาหรือร่วมรับผิดชอบร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในโครงการหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งบนวิถีทางของประชาธิปไตยเพื่อบรรลุเป้าหมายที่สังคมชุมชนหรือองค์กรได้กำหนดไว้ร่วมกันโดยมีลักษณะการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกิจกรรมที่เกิดขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดความรักความสามัคคีและชุมชนบ้านเกิดและลดข้อขัดแย้งในชุมชนสังคมองค์กรตามสิทธิหน้าที่ของคนในชุมชนด้วยความสมัครใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1) ระยะเตรียมความพร้อมและออกแบบกิจกรรม การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์กรอบเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนซึ่งอิงตามมาตรฐานตัวชี้วัดและตัวบ่งชี้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาขาการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน ผู้บริหาร 2 คน อาจารย์ในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถด้านวัฒนธรรม จำนวน 4 คน และปราชญ์ท้องถิ่นที่ชุมชนให้การยอมรับ จำนวน 4 คน รวม 14 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ระยะการดำเนินการจัดกิจกรรม ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแผนที่วางไว้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 40 คน เลือกแบบเจาะจง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย

1) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบวัดความรู้แบบคู่ขนานก่อนและหลัง แต่ละชุดมีข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ ที่มีค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.35 ถึง 0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.70 ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบมีค่ามากกว่า 0.7

2) แบบวัดทักษะ สำหรับนักเรียนระหว่างการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินโดยครูผู้สอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Rating Scale จำนวน 15 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66-1.00

3) แบบวัดความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Rating Scale จำนวน 15 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66-1.00

3. ระยะสรุปและสะท้อนผล สรุปและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมโดยการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ตัวแทนนักเรียนจำนวน 2 คน ผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถหรือความชำนาญการวัฒนธรรม จำนวน 2 คน ผู้บริหาร 2 คน อาจารย์ในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถด้านวัฒนธรรม จำนวน 4 คน และปราชญ์ท้องถิ่นที่ชุมชนให้การยอมรับ จำนวน 4 คน รวม 14 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนหลัง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่า t แบบ Dependent Sample t-test ข้อมูลแบบวัดทักษะของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อและภาพรวม หลังจากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมาย ส่วนข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อและภาพรวม หลังจากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายตามเกณฑ์ (Srisa-at, B. 2017) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้วิจัยได้ร่วมกันพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการพิจารณากรอบเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน ซึ่งอิงตามมาตรฐานตัวชี้วัดและตัวบ่งชี้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาขาการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

ในสังคม รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง วัฒนธรรมไทย และผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยนักวิจัยพบว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นเนื้อหาประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่นในพื้นที่อำเภอกำแพงแสน กระบวนการเรียนการสอนควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ควรประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติให้ชัดเจน รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ดังตัวอย่างพรรณนะที่สะท้อนมาว่า

"...กิจกรรมควรเน้นให้นักเรียนได้สัมผัสของจริง เช่น การลงพื้นที่วัดหรือชุมชน ไม่ใช่แค่เรียนในห้องเรียน..." (ปราชญ์ชาวบ้าน 1, สัมภาษณ์ 24 มิถุนายน 2567)

"...ควรมีการจัดนิทรรศการแบบมีชีวิต เช่น การสาธิตงานหัตถกรรมร่วมกับชาวบ้าน จะดึงดูดความสนใจและเข้าใจง่าย..." (ปราชญ์ชาวบ้าน 2, สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2567)

"...ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เช่น ทำขนมพื้นบ้าน หรือเรียนฟ้อนรำแบบโบราณ เด็กจะจำได้มากกว่าฟังบรรยาย..." (อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 1, สนทนากลุ่ม 1 กรกฎาคม 2567)

"...การเริ่มต้นจากบริบทของชุมชนเป็นหลัก จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับนักเรียน..." (อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 2, สนทนากลุ่ม 1 กรกฎาคม 2567)

"...กิจกรรมควรมีขั้นตอนชัดเจน เช่น ตั้งเป้าหมาย ทบทวนหลังจบ และมีสื่อการเรียนรู้ประกอบที่เหมาะสม..." (ผู้บริหาร 1, สัมภาษณ์ 5 กรกฎาคม 2567)

"...ผมว่าควรให้ชุมชนมีสิทธิเลือกด้วยว่าจะจัดกิจกรรมอะไร เพื่อให้รู้สึกว่าเป็นงานของเขาด้วย..." (ผู้ปกครอง 1, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2567)

"...ควรเน้นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ที่เด็กเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และยังช่วยปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน..." (ผู้ปกครอง 2, สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2567)

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ เรื่อง “ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นกำแพงแสน” สามารถสรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง “ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นกำแพงแสน”

ลำดับ	หัวข้อการเรียนรู้	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้	วิธีวัดผล
1-2	แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น	1) แนะนำความหมายและองค์ประกอบวัฒนธรรม 2) สสำรวจวัฒนธรรมชุมชนแบ่งกลุ่มตามหัวข้อ	วิดีโอ, บทความ, แบบสำรวจ วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น	การนำเสนอผลงานสำรวจ การวัดทักษะการทำงาน

สัปดาห์	หัวข้อการเรียนรู้	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้	วิธีวัดผล
3-4	การศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น กำแพงแสน	1) ออกแบบการสำรวจ วัฒนธรรมท้องถิ่น 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ท้องถิ่น	แบบสอบถาม, บันทึกการสำรวจ	การตรวจรายงานผล, การนำเสนอข้อมูล, การวัดทักษะการทำงาน
5-6	การมีส่วนร่วมใน ประเพณีท้องถิ่น	เข้าร่วมประเพณีและ วิเคราะห์ความสำคัญ	วิดีโอ, ภาพถ่าย ประเพณี	อภิปราย, รายงาน สะท้อนประสบการณ์ การวัดทักษะการทำงาน

ตารางที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง “ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นกำแพงแสน” (ต่อ)

สัปดาห์	หัวข้อการเรียนรู้	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้	วิธีวัดผล
7-8	ศิลปะ การแสดงพื้นบ้าน ท้องถิ่นกำแพงแสน	ฝึกแสดงพื้นบ้าน เช่น รำ โขน โขน ฯลฯ ร่วมกับ ปราชญ์ท้องถิ่น	วิดีโอการแสดง, ครูพิเศษด้านการ แสดงพื้นบ้าน	การแสดง, ประเมิน ทักษะการสื่อสารและ การทำงานกลุ่ม
9-10	โครงการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น	ร่วมออกแบบกิจกรรมและ เสนอโครงการ	โครงการ, แบบร่างกิจกรรม	การสะท้อน ผลการเรียนรู้ การวัดทักษะการทำงาน
11-12	วัฒนธรรม เปรียบเทียบ	อภิปรายเปรียบเทียบ วัฒนธรรมไทยและสากล	บทความวิจัย สารคดีวัฒนธรรม เปรียบเทียบ	รายงานเปรียบเทียบ, อภิปรายในห้องเรียน การวัดทักษะการทำงาน
13-15	สรุปและนำเสนอ	นำเสนอผลงานโครงการ โดยการเชิญชุมชนและ ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมรับฟังการนำเสนอ	ภาพถ่าย, คลิป วิดีโอผลงาน	การประเมินทักษะการ นำเสนอ วัดทักษะการทำงาน, การสะท้อนผลความรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดระดับความพึงพอใจ
16	สอบ	สอบความรู้	-	

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

หลังจากการจัดทำแผนการเรียนรู้เรื่อง “ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นกำแพงแสน” ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระยะที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จัดการเรียนการสอนภายใต้รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง วัฒนธรรมไทย โดยผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบก่อนเรียนเท่ากับ 19.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.36 ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียนเท่ากับ 33.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.62 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
Pre-test	40	40	19.63	6.36	29.11**	0.00
Post-test	40	40	33.03	5.62		

** $p < 0.001$

2.2 ผลการประเมินทักษะจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการประเมินทักษะจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนโดยรวมทุกด้าน เท่ากับ 4.15 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายการประเมินที่นักเรียนมีระดับทักษะเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา ได้แก่ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.60 และ 4.50 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 และ 0.38 ตามลำดับ ส่วนรายการประเมินทักษะของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนแก้ปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานได้ รองลงมา ได้แก่ นักเรียนสามารถวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ศึกษาได้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และ 3.80 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 และ 0.60 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินทักษะจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ลำดับ	รายการประเมินทักษะ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1.	นักเรียนมีทักษะการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน	4.20	0.45	มาก
2.	นักเรียนมีทักษะการสื่อสารกับเพื่อนร่วมกลุ่ม	4.10	0.50	มาก
3.	นักเรียนมีทักษะการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวัฒนธรรม	3.90	0.55	มาก
4.	นักเรียนการรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	4.40	0.40	มาก
5.	นักเรียนมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มอย่างยุติธรรม	4.30	0.42	มาก
6.	นักเรียนมีการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมกลุ่ม	4.20	0.48	มาก
7.	นักเรียนสามารถวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ศึกษาได้	3.80	0.60	มาก
8.	นักเรียนแก้ปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานได้	3.70	0.58	มาก
9.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น	4.50	0.38	มาก
10.	นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.60	0.35	มากที่สุด
11.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและกิจกรรมกลุ่ม	4.30	0.44	มาก

ตารางที่ 3 ผลการประเมินทักษะจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (ต่อ)

ลำดับ	รายการประเมินทักษะ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
12.	นักเรียนทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด	4.30	0.47	มาก
13.	นักเรียนการวางแผนการทำงานร่วมกับกลุ่มอย่างเป็นระบบ	4.10	0.50	มาก
14.	นักเรียนนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม	3.90	0.53	มาก
15.	นักเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม	4.00	0.51	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.15	0.48	มาก

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าคะแนนความพึงพอใจโดยรวมทุกด้าน เฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.45 โดยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายการประเมินที่นักเรียนมีความพึงใจค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนมีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านวัฒนธรรม รองลงมา ได้แก่ ครูผู้สอนให้ความสนใจและใส่ใจนักเรียนแต่ละคนในการทำกิจกรรม” โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.60

และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.38 และ 0.36 ตามลำดับ นอกจากนี้มีรายการที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ นักเรียนรู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและอยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และครูผู้สอนมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40

ส่วนรายการประเมินที่ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย และ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมและเพียงพอ ความพึงพอใจในระดับเท่ากันมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหา และกิจกรรมมีความเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตจริง และ นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากันในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

ที่	รายการประเมินทักษะ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1.	เนื้อหาที่น่าสนใจและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.30	0.45	มาก
2.	กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.10	0.50	มาก
3.	เนื้อหาและกิจกรรมมีความเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตจริง	4.20	0.48	มาก
4.	การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้	4.40	0.42	มาก
5.	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย	4.00	0.55	มาก
6.	อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมและเพียงพอ	4.10	0.50	มาก
7.	นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่	4.50	0.40	มาก
8.	นักเรียนได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิด	4.30	0.45	มาก
9.	นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.20	0.48	มาก
10.	กิจกรรมช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรม	4.40	0.42	มาก
11.	นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.30	0.43	มาก
12.	นักเรียนรู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและอยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	4.50	0.40	มาก

13.	ครูผู้สอนมีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านวัฒนธรรม	4.60	0.38	มากที่สุด
14.	ครูผู้สอนมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	4.50	0.40	มาก
15.	ครูผู้สอนให้ความสนใจและใส่ใจนักเรียนแต่ละคนในการทำกิจกรรม	4.60	0.36	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.33	0.45	มาก

3. สะท้อนผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การสะท้อนผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นการสร้างคุณค่าให้วัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอกำแพงแสนเป็นที่รู้จัก นักเรียนมีความรับผิดชอบ กล้าแสดงออกและมีทักษะส่วนบุคคลในด้านการทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะ ควรมีการต่อยอดกิจกรรมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเป็นไปอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างพระราชดำรัสที่สะท้อนมาดังนี้

“...การเปิดโอกาสให้ผมมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ได้สอนเด็กๆ ผมมีความภาคภูมิใจมาก และพร้อมจะสานต่อความร่วมมือกับโรงเรียนต่อไป...” (ปราชญ์ชาวบ้าน 1, สनทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“...เด็กๆ ให้ความสนใจด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง เด็กๆ ชอบ เป็นการสร้างคุณค่าให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นของเรา..” (ปราชญ์ชาวบ้าน 2, สนทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“...เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมมักจะมีควมกล้าแสดงออกและมีความเข้าใจในคุณค่าท้องถิ่นดีขึ้น...” (อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 1, สนทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“...ควรนำแผนกิจกรรมไปจัดให้นักเรียน ม.4 ห้องอื่นๆ ด้วย เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เหมือนกัน...” (อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 2, สนทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“...ได้เห็นกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ และการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการสร้างคุณค่าให้กับชุมชน และนักเรียนของเราก็ได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม...” (ผู้บริหาร 1, สนทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“...เห็นลูกกลับมาเล่าให้ฟังว่ากำแพงแสนเรามีวัฒนธรรมท้องถิ่นมากมายที่ไม่รู้จัก เมื่อได้เรียนรู้จากวิทยากรท้องถิ่นแล้วทำให้อยากศึกษาเพิ่มขึ้น...” (ผู้ปกครอง 1, สนทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“..ในฐานะคนกำแพงแสน ภูมิใจในวัฒนธรรมของเรา และดีใจมากที่ลูกหลานของเราได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ และสนุก...” (ผู้ปกครอง 2, สนทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“...กิจกรรมการเรียนรู้การสอนสนุก ไม่เบื่อ ได้เรียนรู้ ผมตั้งใจเรียน และสอบได้คะแนนดี ได้ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนๆ...” (ตัวแทนนักเรียน 1, สอนทากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

“...ได้ปฏิบัติจริง ไม่น่าเบื่อ...” (ตัวแทนนักเรียน 2, สอนทากลุ่ม 23 เมษายน 2568)

สรุปการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ได้สอนเด็ก ๆ เกิดความภาคภูมิใจมาก และพร้อมจะสานต่อความร่วมมือกับโรงเรียนต่อไปเยาวชนให้ความสนใจด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริงเป็นการสร้างคุณค่าให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นการเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมมักจะมีผลกล้าแสดงออก และมีความเข้าใจในคุณค่าท้องถิ่นดีขึ้นควรนำแผนกิจกรรมไปจัดต่อยอดให้นักเรียนห้องอื่นๆ ด้วย เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เหมือนกันและได้เห็นกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ และการดึงดูดชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการสร้างคุณค่าให้กับชุมชน และนักเรียนเมื่อได้เรียนรู้จากวิทยากรท้องถิ่นแล้วทำให้อยากศึกษาเพิ่มขึ้นกิจกรรมการเรียนรู้ สนุก ไม่เบื่อ ได้เรียนรู้ ผมตั้งใจเรียน และสอบได้คะแนนดี ได้ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนๆ

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้ “แผนการจัดการเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นกำแพงแสน” 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีทักษะการทำงานในระดับดี และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก 3) การสะท้อนผล พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

อภิปรายผล

การพัฒนาการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้ “แผนการจัดการเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นกำแพงแสน” เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นเนื้อหาประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่นในพื้นที่อำเภอกำแพงแสน กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย การประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ และการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของ Connors J., & P, Mundt. (2001) กล่าวคือ การออกแบบการเรียนรู้จะต้องครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ (1) การเรียนรู้เนื้อหาในชั้นเรียน หมายถึง การเรียนรู้ทำความเข้าใจในภาคทฤษฎี และปฏิบัติการท้องถิ่น (2) การเรียนรู้โดยใช้งานเป็นฐาน หมายถึง การนำความรู้ที่เรียนในชั้นเรียน

มาสู่สถานการณ์จริงโดยมีการกำหนดเป้าหมายเป็นชิ้นงาน (3) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนักเรียน หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านการทำกิจกรรม มุ่งเน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น การพัฒนาความเป็นผู้นำและทักษะชีวิต

การออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบ Active Learning ของ Phrutthikun, S. (2015) ที่กล่าวว่าการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ของ Soisri, N. (2011) ที่กล่าวว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีทักษะการทำงานในระดับดี และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yingyuad, N., Srisuantang, S., Tanpichai, P., & Kerdthrap, T. (2018) เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทางเกษตรและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนผ่านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย : กรณีศึกษา กิจกรรมภูมิทัศน์กินได้ โรงเรียนวัดสาละ จังหวัดสุพรรณบุรี หลังจากการดำเนินการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้สำหรับนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความรู้หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติจริงและมีความพึงพอใจกิจกรรมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย Ketkaew, N., Nilmani, W., Thammachat, J., & Cherdkiattisakun, B. (2023) เกี่ยวกับการพัฒนาความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ นักเรียนมีความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก แต่ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ พบว่า ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียน จึงประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ขั้นแสวงหาความรู้ ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ และขั้นนำเสนอผลงานและประเมินผล ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ในวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแสดงออกในบริบทด้านวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

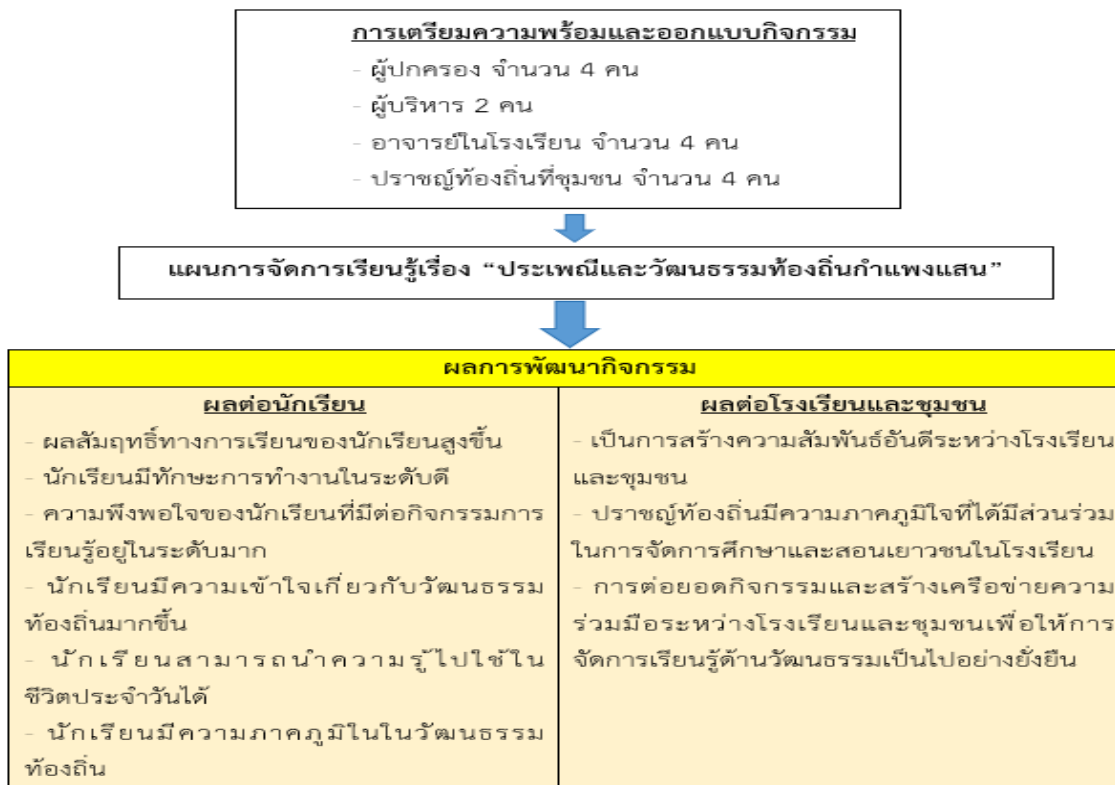
การสะท้อนผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นการสร้างคุณค่าให้วัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอกำแพงแสนเป็นที่รู้จัก นักเรียนมีความรับผิดชอบ กล้าแสดงออกและมีทักษะส่วนบุคคลในด้านการทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับ Khaemmanee, T. ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความสำคัญต่อตนเอง เนื่องจากการเรียนรู้ที่เริ่มประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน จึงสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรมอันจะส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ที่สร้างสรรค์ การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองและจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกผูกพัน และสอดคล้องกับ Nakornthap, A. et al. (2008) กล่าวว่า กลไกที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนจะต้องมีการสอนแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของนักเรียนและควรเชื่อมโยงองค์ความรู้สากลให้เข้ากับองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพราะจะทำให้เด็กนักเรียนเกิดความรัก ความเข้าใจและความภาคภูมิใจที่จะดำเนินชีวิตตามแบบอย่างที่ดีสืบทอดกันมาในวิถีของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ครูผู้สอนในแต่ละระดับช่วงชั้นสามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนไปปรับใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนและเนื้อหาที่จะนำมาใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกับชุมชน การเชื่อมโยงข้อคิดและการปลูกฝังความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ครบทุกห้องและควรขยายผลไปสู่ช่วงชั้นอื่น นอกจากนี้ควรมีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากการจัดเวทีสะท้อนผลจากนักเรียน คณะครู ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และควรมีการต่อยอดขยายผลกิจกรรมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเป็นไปอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). *วัฒนธรรมไทยและเอกลักษณ์ประจำชาติ*. กระทรวงวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร.
- กษิดเดช เนื่องจำนงค์. (2563). “การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม”. *วารสารที่ทัศน์วัฒนธรรม*, 19(2), 216-230.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า, วิรุณ ตั้งเจริญ, พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ วิชัย วงษ์ใหญ่. (2556). “การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม:กรณีศึกษาชุมชน ลาดพร้าว”. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 14(2), 1-23.
- จินตนา สุธัจฉานนท์. (2549). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- ชัยยุทธ วัชรานนท์. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตอักษรการพิมพ์.
- ทิตินา เขมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นริรัตน์ สร้อยศรี. (2554). พฤติกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบร่วมกันด้วยवे็ควาสท์เชิง
สมรรถนะของนักศึกษา สาขาเทคโนโลยีการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
กรุงเทพ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- นรินทร์ ยิ่งยวด, สันติ ศรีสวนแดง, ประสงค์ ต้นพิชัย และ ธัญญลักษณ์ เกิดทรัพย์. (2561). “การพัฒนากิจกรรม
การเรียนรู้ทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนผ่านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษา
กิจกรรมภูมิทัศน์กินได้ โรงเรียนวัดสาละ จ.สุพรรณบุรี”. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษย
ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(1), 578-596.
- นิลบล เกตุแก้ว, วิมลฉวี นิลฉวี, จุฬา ธรรมชาติ และ บุษบรรณ เชิดเกียรติสกุล. (2566). “การพัฒนาความ
ตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับ
บทบาทสมมติ”. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 9(2), 248-265.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรงค์พิเชฐ แห่งหน และ วันชัย ธรรมจักร. (2560). “การจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยรุ่นใหม่ตาม
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี”. *วารสารวิชาการ Veridien E-Journal*. 10(1), 919-935.
- วินส จันทะวงษ์, จิตยาภรณ์ เขาวรากุล, ศุภศักดิ์ บุญญะสุต และ พชรินทร์ เบญจมพรชัย. (2566). “แนวทางการ
พัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวคิดของพหุวัฒนธรรมศึกษา”. *วารสารราชนครินทร์*. 20(1), 98-110.
- สถาพร พลพณิกุล. (2558). *คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้*. สระแก้ว: คณะเทคโนโลยี การเกษตร
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริก
หวานกราฟฟิค จำกัด.
- อมรวิทย์ นาคทรัพย์ และคณะ. (2551). *การศึกษาในวิถีชุมชน: การสังเคราะห์ประสบการณ์ในชุด
โครงการวิจัยด้านการศึกษากับชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Connors, J. & P. Mundt. (2001). “Experiential Education and Career Development Events”. *The
Agricultural Education Magazine*. May-June Vol. 73 issue 6.

การอ้างอิงบุคคลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

- ปราชญ์ชาวบ้าน 1, สัมภาษณ์ 24 มิถุนายน 2567
ปราชญ์ชาวบ้าน 2, สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2567
อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 1, สนทนากลุ่ม 1 กรกฎาคม 2567
อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 2, สนทนากลุ่ม 1 กรกฎาคม 2567

ผู้บริหาร 1, สัมภาษณ์ 5 กรกฎาคม 2567
 ผู้ปกครอง 1, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2567
 ผู้ปกครอง 2, สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2567
 ประชาชนชาวบ้าน 1, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 ประชาชนชาวบ้าน 2, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 1, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 2, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 ผู้บริหาร 1, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 ผู้ปกครอง 1, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 ผู้ปกครอง 2, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 ตัวแทนนักเรียน 1, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568
 ตัวแทนนักเรียน 2, สันทนากลุ่ม 23 เมษายน 2568

Translated Thai References

- Henghon, P., & Thammasakkarn, W. (2017). "Educational management to create new generation of Thai people according to the 20-year national strategy". *Veridien E-Journal*. 10(1), 919-935. (in Thai)
- Jantawongsri, W., Chaowarakul, J., Bunyasut, S., & Benchamapronchai, P. (2023). "Guidelines for the development of educational management according to the concept of multicultural education". *Rajanakarin Journal*. 20(1), 98-110. (in Thai)
- Ketkaew, N., Nilmani, W., Thammachat, J., & Cherdkiattisakun, B. (2023). "Development of Cultural Awareness of High School Students Using Project-based Learning with Role-playing". *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies*, 9(2), 248-265. (in Thai)
- Khaemmanee, T. (2007). *Teaching Science: Knowledge for Effective Management of the Learning Process*. (2nd printing). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Ministry of Culture. (2020). *Thai culture and national identity*. Bangkok: Ministry of Culture. (in Thai)
- Nakornthap, A., et al. (2008). *Community-based education: Synthesizing experiences in community-based education research projects*. Bangkok: Thailand Research Fund. (in Thai)

- Neungjamnong, K. (2020). Cultural knowledge management. *Journal of Cultural Vision*, 19(2), 216-230. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (2002). *National Education Act B.E. 2542 and Amendments (No. 2) B.E. 2545*. Bangkok. (in Thai)
- Office of the Secretary of the Education Council. (2017). *National Education Plan 2017-2036*. Bangkok: Prik Wan Graphic Co., Ltd. (in Thai)
- Phaelakfa, J., Tungcharoen, W., Supasetsiri, P., & Wongyai, W. (2013). "Participation of Urban Community in the developing Arts and culture learning Center: A Case Study of Lad Phrao Community. *Journal of the Institute of Culture and Arts*, 14(2): 1-23. (in Thai)
- Phrutthikun, S. (2015). *Learner quality comes from the learning process*. Sa Kaeo: Faculty of Agricultural Technology, Burapha University, Sa Kaeo Campus. (in Thai)
- Srisa-at, B. (2017). *Basic Research*. Bangkok: Suwiriyan. (in Thai)
- Soisri, N. (2011). *Participatory communication behavior in collaborative learning with competency-based blackwords of students in the field of television and broadcasting technology, Rajamangala University of Technology, Bangkok*. Sukhothai Thammathirat Open University. Nonthaburi. (in Thai)
- Suchanan, J. (2006). *Education and community development*. Bangkok: O.S. Printing House. (in Thai)
- Wacharanon, C. (2007). *The Constitution of the Kingdom of Thailand 2007*. Bangkok: Bandit Aksorn Printing. (in Thai)
- Yingyuad, N., Srisuantang, S., Tanpichai, P., & Kerdthrap, T. (2018). "The development of Agricultural and Environmental Learning Activity through the Participation of Network and Partnership: A Case Study Edible Garden in Wat Sali School, Suphanburi Province". *Veridian E-Journal: Humanities, Social Sciences and Arts*, 11(1), 578-596. (in Thai)

Personal references from interviews and group discussions

- Local wisdom teachers 1, Interview June 24, 2024
- Local wisdom teachers 2, Interview June 24, 2024
- Teacher 1, Group Discussion July 1, 2024
- Teacher 2, Group Discussion July 1, 2024
- School Director 1, Interview 5 July 2024

Parent 1, Interview July 10, 2024

Parent 2, Interview July 15, 2024

Local wisdom teachers 1, Group Discussion April 23, 2025

Local wisdom teachers 2, Group Discussion April 23, 2025

Teacher 1, Group Discussion April 23, 2025

Teacher 2, Group Discussion April 23, 2025

School Director 1, Group Discussion April 23, 2025

Parent 1, Group Discussion April 23, 2025

Parent 2, Group Discussion April 23, 2025

Student 1, Group Discussion April 23, 2025

Student 2, Group Discussion April 23, 2025

